

Correctievoorschrift HAVO

2022

tijdvak 1

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

NB Bij veel vragen kent het correctievoorschrift twee onderdelen: 'een juist antwoord bevat' en 'voorbeeld van een juist antwoord'. Het 'een juist antwoord bevat' is bepalend voor de toekenning van scorepunten. Het 'voorbeeld van een juist antwoord' is volgens de examenmakers het meest voor de hand liggende antwoord. Als er sprake is van een vakinhoudelijk correcte toepassing van de criteria van 'een juist antwoord bevat', moeten aan antwoorden die afwijken van het voorbeeldantwoord scorepunten worden toegekend.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Alcoholgebruik bij studentenverenigingen

1 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat:

- informatie uit tekst 1 waarin cultuur te herkennen is 1
- een uitleg dat er sprake is van een (alcohol)cultuur binnen studentenverenigingen, met een toepassing van het kernconcept cultuur 1
- een uitleg dat in de afspraken de functie van socialisatie 'verandering van de cultuur (van de samenleving en van groepen daarbinnen)' te herkennen is 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In tekst 1 staat dat men (binnen bepaalde studentenverenigingen) op dit moment ongebreideld kan doordrinken en volledig uit het lood en dronken de deur uit kan lopen (r. 42-45) 1
- Hieruit blijkt dat binnen bepaalde studentenverenigingen de opvatting heerst dat het normaal/acceptabel is veel alcohol te drinken. Deze opvatting maakt deel uit van de (alcohol)cultuur die de leden van deze studentenverenigingen verworven hebben 1
- Met de afspraken willen de studentenverenigingen en de andere betrokkenen bij het project de opvatting dat het normaal is te veel en ongebreideld te drinken veranderen / een verandering van deze (alcohol)cultuur binnen studentenverenigingen teweegbrengen. De functie van socialisatie 'verandering van de cultuur (van de samenleving en groepen daarbinnen)' is dus te herkennen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat een uitleg dat er bij het project in tekst 1 sprake is van samenwerking, met:

- een toepassing van het vormen van relaties / afstemmen van handelen uit de omschrijving van het kernconcept samenwerking en informatie uit tekst 1 waaruit het vormen van relaties / afstemmen van handelen blijkt 1
- een toepassing van een gemeenschappelijk doel uit de omschrijving van het kernconcept samenwerking en informatie uit tekst 1 waaruit een gemeenschappelijk doel blijkt 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Acht studentenverenigingen willen samen met de gemeente Groningen (en de Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen) strakke regels maken (r. 9-10). Het maken van strakke regels is een voorbeeld van het op elkaar afstemmen van het handelen van de studentenverenigingen en de gemeente (en de Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen) 1
- Zij stemmen dit handelen op elkaar af voor een gemeenschappelijk doel, namelijk het tegengaan van de excessen (binnen de verenigingen) door toedoen van alcohol (r. 8-9). Er is dus sprake van samenwerking 1

3 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een uitleg dat er bij de naleving van de maatregel sprake is van formele sociale controle, met een toepassing van formele sociale controle.

voorbeeld van een juist antwoord:

Er is sprake van formele sociale controle omdat de maatregel formeel is vastgelegd in het convenant en de bestuurder op grond van deze maatregel de taak/bevoegdheid heeft gekregen om op te treden.

4 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een uitleg van de machtsuitoefening van de Rijksuniversiteit Groningen waaruit blijkt dat het uitstellen van bestuursbeurzen een hulpbron is om de handelingsmogelijkheden van de bestuursleden te beperken / om doelstellingen op het gebied van het tegengaan van incidenten (als gevolg van alcoholgebruik) te bereiken.

voorbeeld van een juist antwoord:

De Rijksuniversiteit Groningen zet een hulpbron in, namelijk het bevroeren van de bestuursbeurzen van de bestuursleden. Door deze hulpbron in te zetten beperkt de universiteit de financiële mogelijkheden van de bestuursleden. De universiteit oefent zo macht uit.

Opgave 2 Jong geleerd, oud gedaan

5 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- informatie uit de inleiding die de redenering ondersteunt dat verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd de representativiteit van overheidsbesluiten kan verhogen, waarbij benoemd wordt dat jongeren zich zorgen maken over andere politieke vraagstukken dan ouderen / dat jongeren andere opvattingen over bestaande maatschappelijke problemen hebben 1
- een redenering dat verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd de representativiteit van overheidsbesluiten kan verhogen, met een toepassing van het kernconcept representativiteit 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In de inleiding staat dat de opkomst van jongeren bij verkiezingen (relatief) laag is en dat jongeren zich zorgen maken over andere politieke vraagstukken dan ouderen / dat jongeren andere opvattingen over bestaande maatschappelijke problemen hebben. In de inleiding staat ook dat het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd een positief effect kan hebben op de opkomst van jongeren bij verkiezingen 1
- Door de kiesgerechtigde leeftijd te verlagen kunnen meer jongeren via hun stem hun standpunten en belangen kenbaar maken. Dit kan betekenen dat volksvertegenwoordigers in hun standpunten en afweging van belangen meer rekening houden met standpunten en belangen van jongeren. Als de standpunten en besluiten van de volksvertegenwoordigers meer overeenkomen met die van de jongeren is er sprake van meer representativiteit 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

een uitleg wanneer een verlaging van de leeftijdsgrens voor passief kiesrecht naar 16 jaar zal leiden tot een hogere representatie van jongeren in een volksvertegenwoordiging zoals een gemeenteraad, met:

- een omschrijving van een situatie dat jongeren van 16 en 17 jaar zich verkiesbaar gaan stellen en verkozen worden 1
- een uitleg dat die situatie zal leiden tot een hogere representatie van jongeren in een volksvertegenwoordiging zoals een gemeenteraad, met een toepassing van het kernconcept representatie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Dat zal het geval zijn als ook jongeren van 16 en 17 jaar zich verkiesbaar gaan stellen (passief kiesrecht) en verkozen worden (doordat er voldoende op hen gestemd is) 1
- In dat geval zullen jongeren meer vertegenwoordigers in de gemeenteraad/een volksvertegenwoordiging krijgen. Er is dan sprake van een hogere representatie van jongeren in de gemeenteraad/een volksvertegenwoordiging 1

7 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat het kiesstelsel een politieke institutie is, met een toepassing van het kernconcept politieke institutie 1
- een voorbeeld uit de inleiding van de opgave bij het kernconcept politieke institutie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Het kiesstelsel is een politieke institutie omdat er sprake is van wettelijke en dus geformaliseerde regels die het (mogelijke) (stem)gedrag van burgers inzake verkiezingen reguleren 1
- Een van deze wettelijk vastgelegde regels is dat de leeftijd waarop men in Nederland mag stemmen voor vertegenwoordigende organen 18 jaar is 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat:

- een hypothese over het verband tussen de kiesgerechtigde leeftijd en politieke betrokkenheid van 16- en 17-jarige jongeren 1
- de mate van politieke betrokkenheid als afhankelijke variabele en het al dan niet mogen stemmen op 16- en 17-jarige leeftijd / het al dan niet verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd als onafhankelijke variabele 1
- een operationalisering van politieke betrokkenheid bij de lokale politiek 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Als jongeren op 16- en 17-jarige leeftijd mogen stemmen, dan is hun politieke betrokkenheid groter dan als ze niet mogen stemmen op 16- en 17-jarige leeftijd. / Als de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd wordt, dan neemt de politieke betrokkenheid van 16- en 17-jarige jongeren toe 1
- de afhankelijke variabele: de mate van politieke betrokkenheid van 16- en 17-jarigen; de onafhankelijke variabele: het al dan niet mogen stemmen op 16- en 17-jarige leeftijd / het al dan niet verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd 1
- Een operationalisering van politieke betrokkenheid bij de lokale politiek is het lidmaatschap van een lokale politieke partij 1

9 maximumscore 1

niet-electorale participatie

Een voorbeeld daarvan uit tekst 2 is deelnemen aan een klimaatdemonstratie (r. 1-4).

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als beide antwoordelementen juist zijn.

10 maximumscore 2

a

- de ontwikkelingsvisie 1

b

- De instrumentele visie: volgens deze visie is politieke participatie vooral een middel om tot besluiten te komen 1

Opmerking

Het scorepunt bij b alleen toekennen als naam en doel beide juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat:

- informatie uit regel 36 tot en met 74 van tekst 2 waarin het kernconcept politieke socialisatie te herkennen is 1
- het noemen van twee socialisatoren die in tekst 2 aan de orde komen 1
- een redenering dat de kans dat jongeren gaan stemmen groter is als zij 16 of 17 jaar zijn, dan wanneer zij 18 jaar of ouder zijn, met een toepassing van het kernconcept politieke socialisatie en de rol die de socialisatoren spelen 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Jongeren van 16 en 17 jaar zitten nog op school en wonen nog thuis. Als jongeren nog op school zitten en thuis wonen is dat (volgens De Lange) een gunstigere context (dan als jongeren al uit huis en van school zijn), waarin je jongeren goed kunt begeleiden richting de eerste keer stemmen (r. 53-56) 1
- Het onderwijs/de school en het gezin/ouders zijn twee socialisatoren waardoor jongeren politiek gesocialiseerd worden 1
- Als jongeren nog op school zitten en thuis wonen, is het makkelijker om aan hen kennis, vaardigheden en houdingen over te dragen die deel uitmaken van de (democratische) politieke cultuur in Nederland. Zij zijn in deze context makkelijker politiek te socialiseren. Ouders en docenten op school kunnen de jongeren in deze context makkelijker stimuleren om te gaan stemmen. Als jongeren al mogen stemmen als zij 16 of 17 jaar zijn, wordt de kans dat zij gaan stemmen dus groter 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat in het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd een veranderingsvraagstuk te herkennen is, met een toepassing van het hoofdconcept verandering 1
- een uitleg dat in het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd een veranderingsvraagstuk te herkennen is, met het noemen en de toepassing van het kernconcept democratisering 1
- informatie uit regel 36-74 van tekst 2 waarin democratisering te herkennen is 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd is een veranderingsvraagstuk te herkennen, omdat het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd een ontwikkeling in de samenleving laat zien in de richting van meer gelijkheid tussen de generaties / tussen jongeren en ouderen 1
- Als de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd wordt van 18 naar 16 jaar en jongeren van 16 en 17 jaar dus mogen stemmen, dan vermindert de machtsongelijkheid tussen de generaties / tussen jongeren en ouderen, want dan krijgen jongeren relatief meer inspraak. Er is dan sprake van democratisering 1
- In tekst 2 staat dat als zestienjarigen mogen stemmen, er ook beter naar ze wordt geluisterd (r. 71-74) 1

13 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een vergelijking op basis van gegevens uit figuur 1 1
- een uitleg dat uit figuur 1 blijkt dat er sprake is van sociale ongelijkheid, met een toepassing van het kernconcept sociale ongelijkheid 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Uit figuur 1 blijkt dat met name mensen die tussen 1915 en 1955 zijn geboren, relatief veel profijt / voordelen van de overheid hebben gehad dan wel zullen hebben, in vergelijking met andere generaties 1
- Figuur 1 laat dus zien dat er een ongelijke verdeling is van (overheids)geld (een schaars en hooggewaardeerd goed) op grond van het geboortjaar. Er is dus sprake van sociale ongelijkheid 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Actie op het erf

14 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- informatie uit tekst 3 waaruit blijkt dat er sprake is van groepsvorming onder de activisten van Meat the Victims 1
- een uitleg dat uit die informatie blijkt dat er sprake is van groepsvorming onder de activisten van Meat the Victims, met een toepassing van het kernconcept groepsvorming 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In tekst 3 staat dat de activisten/volgelingen van Meat the Victims elkaar aanmoedigen bij protesten om onjuiste/onrechtvaardige wetten te overtreden. Ze dragen tijdens acties vrijwel allemaal hetzelfde T-shirt met daarop een oproep daartoe (r. 26-36) 1
- Daaruit blijkt dat er bindingen zijn gevormd tussen de activisten/volgelingen van Meat the Victims, omdat ze elkaar beïnvloeden / de gemeenschappelijke norm ontwikkelen dat het overtreden van de (onjuiste) wet bij protesten een verantwoordelijkheid is. Er is dus sprake van groepsvorming 1

15 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat Meat the Victims kenmerken van een formele groep heeft, met een toepassing van een kenmerk van formele groepen en informatie uit tekst 3 waaruit dit kenmerk blijkt 1
- een uitleg dat Meat the Victims kenmerken van een informele groep heeft, met een toepassing van een kenmerk van informele groepen en informatie uit tekst 3 waaruit dit kenmerk blijkt 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Meat the Victims heeft kenmerken van een formele groep, omdat Meat the Victims een vast omschreven doel/norm heeft. In tekst 3 staat dat de groep een 'glasheldere boodschap' heeft, namelijk samen bereid zijn om uitbuiting van dieren tegen te gaan (r. 37-43) 1
- Meat the Victims heeft kenmerken van een informele groep, omdat Meat the Victims geen vastgelegde hiërarchie heeft. In tekst 3 staat namelijk dat er geen hiërarchie is (r. 5) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een argumentatie dat de overheid geen gezag heeft onder de activisten van Meat the Victims, met een toepassing van het kernconcept gezag.

voorbeeld van een juist antwoord:

Als de activisten van Meat the Victims vinden dat je je niet hoeft te houden aan wetgeving die (in hun ogen) onjuist is, dan beschouwen zij de macht van de overheid en de wetten die door de overheid zijn vastgesteld niet als legitiem / dan accepteren en respecteren zij de beslissingen/wetten van de overheid niet en heeft de overheid geen gezag.

17 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat in de strategie van Meat the Victims het conflictmodel te herkennen is, met een toepassing van een kenmerk van het conflictmodel 1
- een voorbeeld van een kenmerk van het conflictmodel uit tekst 4 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In de strategie van Meat the Victims is het conflictmodel te herkennen, want Meat the Victims zet strijdmiddelen in om anderen te overtuigen van hun gelijk 1
- Het houden van een illegale actie is een voorbeeld van een strijdmiddel 1

18 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een uitleg dat het harmoniemodel te herkennen is in de strategie die de gevestigde actiegroepen hanteren volgens actievoerder Savage, met een toepassing van een kenmerk van het harmoniemodel, en een voorbeeld van dit kenmerk uit regel 65-73 van tekst 4.

voorbeeld van een juist antwoord:

In de strategie die de gevestigde actiegroepen hanteren volgens actievoerder Savage is het harmoniemodel te herkennen, want Savage stelt dat de gevestigde actiegroepen veel te weinig bereiken “met hun handtekeningen ophalen en lobbywerk in politiek Den Haag” (r. 67-69). Hieruit blijkt dat volgens Savage de gevestigde actiegroepen door middel van overleg hun doelen proberen te bereiken. Een kenmerk van het harmoniemodel is de nadruk op de overlegcultuur.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

a

- een omschrijving van de mediaframing-hypothese

1

b

- een redenering dat de mediaframing-hypothese de bewering van Hans Baaij kan onderbouwen dat de actie van Meat the Victims niet het effect zal hebben dat Meat the Victims wenst, met een toepassing van de mediaframing-hypothese en informatie uit regel 45 tot en met 64 van tekst 4

1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- De mediaframing-hypothese stelt dat de manier waarop media een onderwerp belichten (frame) van invloed is op de wijze waarop de ontvangers van die boodschap over het onderwerp gaan nadenken en praten

1

b

- In tekst 4 zegt Hans Baaij dat de actie contraproductief werkt. Dat het nu niet meer over de misstanden in de stal gaat maar over de illegale actie (r. 62-64). Als de media bij de bezetting van de varkensstal (vooral/eenzijdig) het feit belichten dat het een illegale actie was en de gevolgen van deze actie, dan zullen mensen als gevolg daarvan vooral daarover gaan nadenken en praten en niet over de vermeende misstanden in de stal. De actie van Meat the Victims zal dan niet het effect hebben dat Meat the Victims wenst (mensen bewust maken van het leed dat volgens hen achter de staldeuren verborgen is)

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een verklaring voor het gegeven dat de actie van Meat the Victims niet het door Meat the Victims gewenste effect heeft op mensen die veel vlees eten, met de naam en een toepassing van het selectiemechanisme selectieve blootstelling of selectieve perceptie.

voorbeeld van een juist antwoord:

Mensen die veel vlees eten, zullen de beelden van Meat the Victims van varkens in de stal niet opzoeken. Zij zullen over het algemeen niet in contact komen met de sociale media waar Meat the Victims gebruik van maakt en de beelden niet snel gaan bekijken. Er is dan sprake van selectieve blootstelling.

of

Selectieve perceptie kan verklaren dat de actie van Meat the Victims niet het effect heeft dat ze wensen op mensen die veel vlees eten.

Mensen die veel vlees eten, zullen de beelden van Meat the Victims van varkens in de stal wellicht anders waarnemen en interpreteren dan Meat the Victims beoogt. Zij zien minder het dierenmisbruik en meer het feit dat de activisten de stal binnendringen (tegen de wil van de veehouder).

21 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat in tekst 5 binding te herkennen is omdat in tekst 5 sociale cohesie tussen de leden van Farmers Defence Force te herkennen is, met een toepassing van het kernconcept sociale cohesie, waarbij (een beroep kunnen doen op) verantwoordelijkheid voor elkaars welzijn / het gevoel een groep te zijn / het gevoel lid te zijn van een gemeenschap genoemd wordt 1
- informatie uit tekst 5 waarin het kernconcept sociale cohesie te herkennen is 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In tekst 5 staat dat de leden van Farmers Defence Force elkaar met veel man te hulp willen schieten als er weer een bezetting plaatsvindt en dat ze de betreffende boer willen laten zien dat hij niet alleen staat (r. 34-43) 1
- Hieruit blijkt dat de leden van Farmers Defence Force bindingen met elkaar hebben en zich verantwoordelijk voelen voor elkaars welzijn. Er is dus sprake van sociale cohesie onder de leden van Farmers Defence Force 1

Vraag	Antwoord	Scores
22	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een voorbeeld van een bedreiging van natuurlijke aard waar varkensboeren mee te maken kunnen krijgen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • het noemen van bedreigingen van sociale aard als categorie bedreiging waarin het risico op een bezetting van een veehouderij valt 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een voorbeeld van bedreigingen van natuurlijke aard is een ziekte die de varkens kunnen krijgen (zoals de varkenspest) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het risico op een bezetting van een veehouderij valt in de categorie bedreigingen van sociale aard 	1
23	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat het straffen van de activisten door de rechtbank eigenrichting kan voorkomen, met een toepassing van het begrip eigenrichting 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat het straffen van de activisten door de rechtbank kan zorgen voor generale preventie, met een toepassing van het begrip generale preventie 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Met een straf worden de activisten van Meat the Victims door de rechtbank bestraft voor de bezetting van het varkensbedrijf. Dit kan ervoor zorgen dat burgers of boeren geen behoefte hebben om voor eigen rechter te gaan spelen en over te gaan tot geweld tegen de activisten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het straffen van de activisten kan zorgen voor generale preventie, omdat het (potentiële) activisten kan afschrikken een stal te bezetten. (Zij weten immers dat zij dan veroordeeld en bestraft kunnen worden voor huisvredebreuk.) 	1

Opgave 4 Kansen en belemmeringen voor jongeren

24 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat:

- twee voorwaarden om op de politieke agenda te komen die te herkennen zijn in de inleiding van de opgave, met een uitleg waarom deze voorwaarden te herkennen zijn in de inleiding (per voorwaarde met uitleg 1 scorepunt) 2
- een uitleg dat de sub-fase beleidsvoorbereiding te herkennen is in de inleiding van de opgave 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- De voorwaarde dat de situatie als ongewenst wordt beschouwd door een groot aantal groepen of mensen is te herkennen in de inleiding, want het SER Jongerenplatform is een samenwerking tussen de SER en diverse jongerenorganisaties en publiceerde een manifest waarin het zijn zorgen uitte over de kansen van jongeren 1
- De voorwaarde dat de situatie als veranderbaar wordt beschouwd is te herkennen in de inleiding, want het SER Jongerenplatform riep de politiek op “werk te maken van een Nederland waarin iedereen meetelt” 1
- De sub-fase beleidsvoorbereiding is te herkennen in de inleiding: het verzamelen van informatie en inwinnen van adviezen, want de minister heeft het SER Jongerenplatform gevraagd een verkennend onderzoek uit te voeren 1

Opmerking

Geen scorepunten toekennen voor voorwaarden die in de inleiding van vraag 24 genoemd zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat de maatschappelijke positie van jongeren zoals die in regel 11-41 van tekst 6 naar voren komt, vooral bepaald wordt door positietoewijzing, met een toepassing van het begrip positietoewijzing en van het begrip positieverwerving 1
- een voorbeeld van positietoewijzing uit regel 11-41 van tekst 6 waarin een maatschappelijke oorzaak te herkennen is 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- De maatschappelijke positie van jongeren zoals die in regel 11-41 van tekst 6 naar voren komt, wordt vooral bepaald door positietoewijzing, omdat de (zorgelijke) maatschappelijke positie van jongeren in regel 11-41 wordt toegeschreven aan maatschappelijke oorzaken en niet aan de eigen bijdrage van jongeren (positieverwerving) 1
- Een voorbeeld van zo'n maatschappelijke oorzaak is het sociaal leenstelsel en de schuld die hierdoor ontstaat / waardoor schulden ontstaan (r. 11-19) 1

26 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat het noemen van de volgende twee soorten kapitaal: economisch kapitaal en sociaal kapitaal, met bij elke soort kapitaal een voorbeeld uit tekst 6 (per soort kapitaal met een voorbeeld uit de tekst: 1 scorepunt).

voorbeeld van een juist antwoord:

- Economisch kapitaal, een voorbeeld hiervan uit tekst 6 is de beschikking over voldoende inkomen en vermogen (r. 52-53) 1
- Sociaal kapitaal, een voorbeeld hiervan uit tekst 6 is het hebben van een goed netwerk (r. 62-63) 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 25 mei te accorderen.

Ook na 25 mei kunt u nog tot en met 8 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

6 Bronvermeldingen

- tekst 1 Den Oudsten: 'Studenten kunnen ongebreideld drinken, dat moeten we voorkomen'. (2019, 6 maart) RTV Noord. Geraadpleegd op <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/205746/Den-Oudsten-Studenten-kunnen-ongebreideld-drinken-dat-moeten-we-voorkomen>
- tekst 2 naar: 'Puber moet kunnen stemmen bij lokale en provinciale verkiezingen'. (2019, 23 juni). NRC. Geraadpleegd op <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/06/23/puber-moet-kunnen-stemmen-a3964793>
- figuur 3 naar: Raad voor het Openbaar Bestuur. (2019, juni). Jong geleerd, oud gedaan (Nr. 201906) (p. 25). Geraadpleegd op <https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2019/06/24/jong-geleerd-oud-gedaan>
- tekst 3 Meat the Victims voor de rechter: activisten of extremisten? (2019, 27 augustus). BN DeStem. Geraadpleegd op <https://www.bndestem.nl/brabant/meat-the-victims-voor-de-rechter-activisten-of-extremisten~a64862d2/>
- tekst 4 Dierenactivisten van Meat the Victims zetten zich met bezetting in één klap op de kaart in Nederland. (2019, 14 mei). de Volkskrant. Geraadpleegd op <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/dierenactivisten-van-meat-the-victims-zetten-zich-met-bezetting-in-een-klap-op-de-kaart-in-nederland~baab84a3/>
- tekst 5 'Bezetting in Boxtel was de druppel': Facebookgroep Farmers Defence Force voor boeren opgericht. (2019, 16 mei). Omroep Brabant. Geraadpleegd op <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2999487/Bezetting-in-Boxtel-was-de-druppel-Facebookgroep-Farmers-Defence-Force-voor-boeren-opgericht>
- tekst 6 Groeiende kansongelijkheid dreigt onder jongeren. (2019, 20 september). socialevraagstukken.nl. Geraadpleegd op <https://www.socialevraagstukken.nl/groeiende-kansongelijkheid-dreigt-onder-jongeren/>

maatschappijwetenschappen havo

Centraal examen havo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo,

Bij het centraal examen maatschappijwetenschappen havo:

Op **pagina 13**, bij **vraag 18** moet worden toegevoegd:

Opmerking

Indien een kandidaat in plaats van 'harmoniemodel' de term 'poldermodel' gebruikt, dan moet het scorepunt worden toegekend.

Toelichting:

In de syllabus maatschappijwetenschappen havo 2022 wordt het poldermodel als de Nederlandse versie van het harmoniemodel benoemd.

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.
- b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De eerste corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

Het CvTE is zich ervan bewust dat dit leidt tot enkele aanvullende handelingen van administratieve aard. Deze extra werkzaamheden zijn in het belang van een goede beoordeling van de kandidaten.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren maatschappijwetenschappen havo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. P.J.J. Hendrikse,
voorzitter